

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
Всеукраїнська науково-практична конференція
«Сучасні тенденції та розвиток соціально-
економічних систем»

4 грудня 2024 р.
м. Харків

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Тищенко Руслан Сергійович, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Сучасні умови господарювання, прискорення змін та ускладнення зовнішнього середовища, посилення конкуренції, насичення ринку високотехнологічною й науково місткою продукцією потребують підтримки стабільної роботи підприємств й забезпечення їх стійкого економічного зростання. Зниження ефективної діяльності підприємств багато у чому пов'язано з проблемами управління. Серед цих проблем необхідно виділити: відсутність стратегії розвитку підприємств, їхня орієнтація на короткострокові результати, недостатнє знання кон'юнктури ринку, недостатня кваліфікація та мотивація управлінського персоналу. В сучасних ринкових умовах розробка та реалізація стратегічних планів розвитку підприємства є одним із пріоритетних напрямків управлінської діяльності. Економічний стан підприємства змінюється під впливом різноманітних процесів, зокрема, таких, як: деградація, відновлення та розвиток. У практичній діяльності пошук резервів ефективності господарчої діяльності проводиться за усіма вищевказаними напрямками. Однак, в умовах сучасної конкуренції підприємство може досягнути успіху або просто вижити лише шляхом реалізації стратегії розвитку та створення для цього відповідного організаційно-економічного механізму. У зв'язку з цим набуває важливості проблема стратегічного управління розвитком підприємства.

Стратегічна сегментація сфер діяльності виступає одним з інструментів стратегічного управління підприємством і підвищення його рівня конкурентоспроможності, так як стратегічний сегмент є сферою діяльності зі своїм унікальним набором ключових чинників успіху, охоплює певні технології. Розбивка за стратегічними сегментами, яку можна отримати шляхом аналізу характеристик видів діяльності, є результатом процесу стратегічної сегментації. Стратегічний аналіз підприємства, що спирається на стратегічну сегментацію діяльності, надає можливість під іншим ракурсом подивитись на стратегічні проблеми й дозволяє оперативно знайти «вузькі місця» та небезпеки, що за допомогою розроблених стратегій є фундаментом для усунення багатьох проблем, а також такий аналіз дозволяє визначити відхилення від очікуваного стану або норми, виявити причини та наслідки таких відхилень [6].

Поруч із тими процесами, що відбуваються в соціально-економічних системах, процес розвитку потребує відповідного управління, бо він має бути заздалегідь запланований, забезпечений фінансовими та матеріальними ресурсами, обмежений певними часовими рамками.

Можна виділити кілька конструктивних визначень, які було запропоновано розробниками теорії стратегічного управління розвитком і фахівцями в цій галузі (рис. 1).

Стратегічне управління розвитком підприємства є таким управлінням підприємством, яке бере за основу саме людський потенціал як підґрунтя підприємства, спрямовує й адаптує виробничу діяльність відповідно запитам споживачів, гнучко реагує та проводить своєчасні зміни на підприємствах, які відповідають виклику оточення та дозволяють домогтися конкурентних переваг, а це в сукупності надає можливість підприємствам ефективно розвиватися та виживати в довгостроковій перспективі й досягти при цьому поставлених цілей. Таким чином, стратегічне управління розвитком є фундаментом загального підходу до управління підприємством.

Усвідомлення необхідності змін потребує організації зворотного зв'язку і прогнозування зміни умов підприємництва. Підтримка організації в бажаному соціально-ринковому (конкурентному) стані потребує систематичних організаційних змін. З точки зору управління головними об'єктами змін є окремі люди, групи і підприємство в цілому. Робота з розвитку означає усвідомлення змін як засобу розвитку.

Рис. 1. Існуючі підходи до визначення поняття «стратегічне управління розвитком підприємства»

Зміни, що визначають наслідки розвитку підприємства, базуються на існуванні в підприємстві деякого балансу або стану динамічної рівноваги двох сил, які мають спрямованість «за» та «проти» зміни.

Наразі, в умовах воєнного стану, основна увага формування стратегічного розвитку підприємств акцентується, окрім підвищення економічного ефекту, на можливості збереження майна підприємств і життя їх працівників. З метою реформування підприємств представляється необхідним переорієнтувати їх управлінську систему та розробити стратегічні кроки підприємств у створених умовах.

Основні проблеми, що спіткали підприємства в умовах воєнного стану, полягають в обмеженості фінансових ресурсів й отримання кредитів; відсутності дотації через дефіцит бюджету, суттєвій зміні кон'юнктури ринку через окупацію частини території країни разом із підприємствами, неможливості ведення бізнесу на територіях, де проводяться бойові дії; у значному відтоці населення за кордон, зниженні платоспроможності населення; потенційних ризиках і невизначеності в політичній і соціально-економічній сферах, зокрема, це нові форми ризиків отримання збитків від воєнних дій для підприємств, досвіду врахування яких не існує, отже, такі ризики вимагають впровадження нових антикризових заходів з метою формування стратегії розвитку підприємства; руйнуванні інфраструктури, забезпеченні захисту працівників і майна підприємства, що є ключовими аспектами формування стратегічного розвитку підприємств в сучасних умовах господарювання.

Формулюючи стратегічний план управління підприємства в умовах воєнного стану, необхідним і важливим є аналіз політичних і соціально-економічних умов їх функціонування, що включає оцінку рівня ризиків у зв'язку з особливим режимом, а також визначення потенційних можливостей і загроз, які можуть виникати через виникнення кризових ситуацій. Ключовим аспектом стратегічного планування за таких умов є підтримка гнучкості бізнес-моделей, із-за чого підприємствам може знадобитися дуже швидка адаптація до нових умов, а

також перетворення своїх стратегій у відповідь на зміни законодавчого регулювання чи зміни на ринку. Вміння прогнозувати й оперативно реагувати на вимоги воєнного стану є також дуже важливим аспектом для забезпечення стійкості діяльності підприємств і використання їх стратегічних переваг, виникаючих у цей період.

Таким чином, можна зазначити, що основу стратегічного розвитку підприємств в складних сучасних умовах господарювання становлять ключові інструменти з акцентуючою увагою на стратегічне планування, впровадження інновацій, удосконалення та розширення співпраці з партнерами, дотримання норм і стандартів, оптимізацію комунікаційних процесів, реалізацію контрольних й адаптаційних стратегій, які в сукупності виступають потужним фундаментом, що дозволяє підприємствам виживати в складних умовах і відшукувати шляхи щодо розвитку та досягнення стратегічних цілей, не дивлячись на обмеження та загрози, спричинені умовами воєнного стану.

Перелік використаних джерел:

1. Демченко Д. М., Петухова О. М. Управління стратегічним розвитком підприємства. Ефективна економіка. 2017. №1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5388>.
2. Кобелева Т. О., Витвицька О. Д., Перерва П. Г., Ковальчук С. В. Стратегічне управління розвитком підприємства на засадах інтелектуальної власності. Вісник НТУ «ХПІ». 2022. №1. С. 52-57. URL: <http://es.khpi.edu.ua/article/view/263955/260159>.
3. Оводов Д. А., Бондаренко В. М. Стратегія розвитку підприємств в умовах війни. Науковий вісник Ужгородського Університету. 2024. №1(61). С. 194-200. URL: <http://visnyk-ekon.uzhnu.edu.ua/article/view/303412>.
4. Пащенко О. П. Стратегічне управління розвитком підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. Т. 2. № 2. С. 99-103. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_2_2/099-103.pdf.
5. Співак С., Мариняк Б. особливості формування стратегії розвитку підприємств в умовах війни. Економічний аналіз. 2023 рік. Том 33. № 4. С. 59-65. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_2_2/099-103.pdf.
6. Тимошенко К. В. Технологія стратегічного управління. 2022. С. 1179-1184. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/28729/1/%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8_25.12.2022.pdf.
7. Фоміченко І. П., Белікова О. Ю., Баркова С. О., Баштовий В. П. особливості стратегічного управління розвитком промислових підприємств. Економічний вісник Донбасу. 2021. №1(63). С. 95-102. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osoblivosti-strategichnogo-upravlinnya-rozvitkom-promislovih-pidpriemstv/viewer>.
8. Шендерівська Л., Батир А. Управління стратегічним розвитком малого підприємства. Економіка та суспільство. 2022. №45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1936>.

УДК 339.37

РОЗДРІБНА ТОРГІВЛЯ: СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ, ВИДИ

Шиленко Аліна Олександрівна, здобувач другого курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Роздрібна торгівля відіграє важливу соціальну та економічну функцію в національній економіці і є найпоширенішим видом економічної діяльності в регіонах України з точки зору ділової активності, кількості суб'єктів господарювання та обсягів реалізованих товарів. Слід зазначити, що роздрібна торгівля є важливим сектором економіки, який відіграє ключову роль у розвитку держави. Адже роздрібна торгівля охоплює всі операції, пов'язані з процесом переміщення товарів та послуг від виробника до кінцевого споживача. Ефективний розвиток галузі роздрібною торгівлі сприяє приросту ВВП, зменшенню безробіття, забезпеченню потреб населення та поліпшенню якості рівня життя суспільства [1].